

KR - К.Рейнмут (Гельдельберг, Німеччина)

AM - А.Мркос (Клеть, Чехія)

EB - Е.Боуслл (Аризона, США)

EE - E.W.Elst (La Silla)

CH - C.J.van Honten (США)

FP - Ф.Бернген (Німеччина, Таутенбург)

LS - Л.Шмадель (Німеччина, Таутенбург)

АО ХДУ - Астрономічна обсерваторія Харківського національного університету

КрАО - Кримська астрофізична обсерваторія

ІЕЗ - Інститут електрозварювання ім.Є.О.Патона НАН України

НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧЕНИХ-БІОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. М.П. ДРАГОМАНОВА

Вадзюк О., магістр біології, Кокіна О., аспірантка, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, м.Київ

Я дійсно глибоко вірю в науку.

В ній - мета і життя

М.І. Вавилов

Національна свідомість особистості починається з формування почуття національної гордості. Таке почуття базується на знаннях видатних співвітчизників, їх діяльності, успіхів в певній галузі науки.

Доля науковця - завжди виняткова доля. Серед великої кількості визначних жіночих імен в науці, одне із них посідають жінки-освітянки НПУ імені М.П.Драгоманова. Наша стаття буде присвячена саме таким жінкам-педагогам - професорам Морозюк Світлані Сергіївні, Ярошенко Ользі Григорівні, доцентам Вадзюк Наталі Василівні, Оляницькій Лідії Григорівні та Козетовій Любові Григорівні. Всі вони стояли біля витоків природничо-географічного факультету, працюючи майже від перших років його заснування.

Світлана Сергіївна Морозюк народилася в сім'ї вчителя-біолога в нелегкому 1937 році в с.Березна Чернігівської області. І чи не з перших кроків в неї зародилося всеперемагаюче прагнення сіяти розумне, добре, вічне. В 1955-60 рр. навчається в КДУ імені Т.Г.Шевченка, пізніше працює вчителем біології, викладачем вузу. Поклик до науки привів її в аспірантуру, по

закінчені якої вона блискуче захищає дисертацію на тему "Флора крейдяних відслонень басейну р.Сіверський Донець". Її наукова діяльність починалася в Інституті ботаніки, де працювали у той час такі видатні вчені як Зеров Д.К., Окснер А.М., Котов М.І., Клоков М.В. Саме завдяки цим вченим, за словами Світлани Сергіївни, вона сформувалась як науковець. В 1996 році присвоєно вчене звання професора кафедри ботаніки НПУ ім.М.П. Драгоманова. Професор брала участь у складанні фундаментальних видань - "Визначник вищих рослин України", "Хорологія флори України", "Червона книга України" тощо. Вона є автором понад 150 публікацій, серед яких 3 монографії (у співавторстві), 5 навчальних посібників для вузів (у співавторстві) та 10 - для середньої загальноосвітньої школи. Світлана Сергіївна також є автором першого національного підручника з біології для 6 класу середньої школи. Понад 20 років вона працює в складі журі Всеукраїнської олімпіади школярів з біології. П'ять років очолювала комісію з біології Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. В 1997 р. була членом журі Всеукраїнського конкурсу "Учитель року", що проводився серед учителів біології. Протягом багатьох років була деканом шкільного університету "Рідна природа".

Багато сил і енергії віддає Морозюк С.С. навчанню молодих спеціалістів, аспірантів. Для них вона - Вчитель з великої літери.

Далеко неповний перелік її науково-педагогічних праць дає підставу зробити висновок, що професор Морозюк Світлана Сергіївна зробила вагомий внесок в розвиток української ботанічної та педагогічної науки.

Ярошенко Ольга Григорівна почала свою трудову педагогічну діяльність 1972 року вчителем біології та хімії середньої загальноосвітньої школи № 175 м.Києва. З 1983 до 1990 року навчалась в аспірантурі та була співробітником НДІ педагогіки України, де пройшла шлях від молодшого до провідного наукового співробітника. З 1990 р. - на постійній роботі в НПУ ім. М.П. Драгоманова. Перебувала на посадах старшого викладача, доцента, завідувача кафедрою. Нині - професор кафедри методики викладання природничих дисциплін (вчене звання присвоєно в 1999 році).

У 1998 році першою в Україні захистила докторську дисертацію з теорії та методики навчання хімії. Розробляє проблему організації навчальної діяльності школярів, має послідовників, серед яких 4 вже стали кандидатами наук, 4 - навчаються в аспірантурі. Не пориває зв'язку зі школою. Її наукові ідеї народжуються у школі, проходять перевірку у реальному навчальному процесі і сприяють його вдосконаленню. В 1998 р. Ярошенко О.Г. очолювала журі Всеукраїнського конкурсу "Учитель року", що вперше проводився серед учителів хімії.

Професор має 65 наукових праць загальним обсягом понад 100 друкованих аркушів, серед яких монографії: "Проблеми групової навчальної

діяльності школярів: дидактико-методичний аспект", "Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика (на матеріалі вивчення хімії)". П'ять навчальних посібників О.Г. Ярошенко включені МО України до переліку навчальної літератури для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Вадзюк Наталія Василівна народилася в м. Кременці Тернопільської обл. в родині вчителів. З дитячих років ходила з батьком по мальовничих Кременецьких горах. Захоплення природою передалося від батька, від батьків-учителів любов до учительської праці. Після закінчення в 1954 р. природничого факультету Кременецького педагогічного інституту (спеціальність біологія і хімія) працювала вчителем біології; керівником педагогічної практики Кременецького педінституту, викладачем методики біології на кафедрі ботаніки.

В 1966 р. закінчила аспірантуру при кафедрі педагогіки Київського педагогічного інституту ім. Горького. Працюючи на Центральній станції юнатів провідним методистом в 1965-66 роках Наталія Василівна створила і проводила заняття першого в Україні гуртка з "Космічної біології". Оpubліковано програму гуртка (1972, 1986, 1992,) та інструктивно-методичні матеріали для проведення занять (1972).

З 1968 року науково - педагогічна діяльність Наталії Василівни пов'язана з методикою викладання біології, спочатку на кафедрі ботаніки, а з 1982 року на новоствореній кафедрі методики викладання природничо-географічних дисциплін і охорони природи національного педуніверситету ім. М.П. Драгоманова.

Проблема наукового дослідження доцента Вадзюк Н.В. - формування наукового світогляду і наукової картини світу в учнів при вивченні біології. Вона є автором методичного листа для вчителів "Формування наукового світогляду в учнів та вчителів"(1982) і навчального посібника для вчителів та студентів "Формування в учнів наукового світогляду"(1992). Розробила модель біологічної сторони наукової картини світу. Цю модель було покладено в основу нового підходу до вивчення біології в школі (опубліковано в співавторстві в журналі "Рідна школа" №10, 1993 р. та в збірнику програм з біології для середніх шкіл, ліцеїв, гімназій (1995). В рамках цієї проблеми Наталія Василівна розробила методику формування біологічних понять з використанням системно структурного підходу, математичної теорії ієрархічних структур та алгоритмізації. Методичні надбання розкриті в численних публікаціях протягом 1975-2001 років.

Багато уваги Наталія Василівна присвятила питанню ознайомлення учнів з проблемами навколишнього середовища. Вона організувала факультатив "Охорона навколишнього середовища"(програма видана в співавторстві 1986, 1990р.) А також є співавтором посібника для учнів "Охорона природи"(1997р.). Наталія Василівна є почесним членом Українського товариства охорони природи.

Наталія Василівна була ініціатором створення в 1978 р. єдиного в Україні

шкільного університету "Рідна природа" на базі природничо- географічного факультету і міського будинку природи. Вона є беззмінним проректором шкільного університету і по нині. Спочатку було 12 факультетів у різних районах м. Києва. Деканами факультету є викладачі, активну участь в розширенні природоохоронних знань серед учнів приймають студенти. Щорічно видається оновлена програма університету "Рідна природа", а також видані два буклети (1987, 1988 р.). Зараз шкільний університет "Рідна природа" має 8 факультетів серед них два нові - "Космічна біологія" і "Ботанічні сади України".

Вадзюк Н.В. є співавтором першої "Концепції неперервної валеологічної освіти в Україні" і посібника "Шкільний курс "Валеологія" (1994 р.) Була членом координаційної ради з контролю за реалізацією Концепції неперервної валеологічної освіти (1995 р.).

У 1996 р. в Національному університеті "Києво-Могилянська академія" на факультеті природничих наук введений курс методики біології. Цей курс розробила і читає протягом шести років Наталія Василівна.

Доцент Н.В. Вадзюк є головою науково-просвітницької комісії Київського осередку ССУ (Суспільна служба України). Розроблена програма "Славетні імена вчених України". В рамках цієї програми проводилася апробація курсу "Історія біології в Україні" (видаана в співробітництві 1994 р.) в Українському коледжі ім. Сухомлинського. Також проведено 5 науково-практичних конференцій.

У підготовці і проведенні конференцій бере участь "гурт молодих науковців", організований Наталією Василівною із випускників НПУ ім. М.П. Драгоманова, Києво-Могилянської академії, НУ ім. Шевченка - нині аспірантів (Бойченко М., Вадзюк О., Голенко Л., Кокіна О., Сакун О. та інші). Мета діяльності гурту - ознайомлення учнів з історією розвитку української науки, внеском українських вчених у становлення вітчизняної та світової науки.

Оляніцька Лідія Григорівна, народилася 10 грудня 1937 року в м.Таращі Київської області в сім'ї робітника. По закінченні школи в 1955 році вступила на біологічний факультет Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка. В дитинстві вона мріяла стати географом-мандрівником і пройти по шляху Пржевальського.

В університеті спеціалізувалася по кафедрі ботаніки під керівництвом завідуючого кафедрою, професора, відомого дендролога Липи О.Л. Саме він зумів передати свою любов до природи своїм учням. На курсі проходила переддипломну практику на протязі 3,5 місяців в заповіднику "Михайлівська цілина" Сумської області. Там Лідія Григорівна сформувалася як ботанік, познайомила з академіком П.С.Погрібняком, С.І.Івченко, М.Т. Рильським - великими шанувальниками і знавцями природи. В 1960 році по закінченню університету була направлена на посаду лаборанта відділу вищих рослин

Інституту ботаніки. Першим наставником молодого вченого була Надія Микитівна Доброчасва. Саме під її керівництвом Л.Г.Оляницька опрацювала родину Мальвових для II видання "Визначника рослин України"(1965). Ця обробка лягла в основу дисертаційної роботи, що виконувалась в Центральному ботанічному саду АН УРСР з 1963 - по 66 р. під керівництвом доктора біол. наук, професора Кондратюка Євгена Миколайовича. В 1966 році Лідія Григорівна захистила кандидатську дисертацію і перейшла на роботу в Аграрну академію на посаду молодшого наукового співробітника гербарію, а через рік - на посаду асистента кафедри ботаніки НПУ імені М.П.Драгоманова.

В 1972 пройшла по конкурсу на посаду доцента кафедри ботаніки Київського державного педагогічного інституту, де працює в даний час. Загальний педстаж складає 35 років. Протягом всіх років роботи в педуніверситеті Оляницька Л.Г. працює в школах різних рівнів акредитації, сш№70, 171, ліцеї "Голосіївський" та №157, також протягом багатьох років читає лекції учителям - біологам в міському та обласному Інститутах післядипломної практики. З 1972 року Лідія Григорівна є незмінним членом журі Всеукраїнських олімпіад школярів з біології. В 1996 році вона отримала грант "Соросовського вчителя".

Коло інтересів: систематика і флористика вищих рослин, корисні групи рослин, зокрема лікарські. Багато років підряд проводить польову практику з лікарських рослин в Асоціації нетрадиційної медицини. Багато років працювала на кафедрі біології Києво-Могилянської академії, вона внесла значний вклад в створення матеріальної бази (таблиці, мікропрепарати, підручники, посібники), налагодила проведення літньої польової практики з ботаніки.

Доцент Оляницька Л.Г. має понад 50 наукових друкованих праць, є співавтором кількох вузівських підручників: "Ботаніка. Лабораторні заняття " для студентів педагогічних факультетів(1979); "Географія рослин з основами ботаніки " для студентів природничих факультетів, два видання "Систематика рослин" для студентів природничих факультетів, "Курс лекцій з нижчих рослин", два видання "Шкільного визначника рослин". Є співавтором ряду солідних академічних видань: "Хорологія України", "Бур'яни України", визначника рослин Карпат, двох видань "Визначника рослин України", союзного видання "Флора Восточної Європи" т. 9. Брала участь в кількох міжнародних конференціях. На протязі 1984-89рр. виконувала міжнародну програму по вивченню флори Шуменського плато в Болгарії, виступала там з лекціями, проводила екскурсії з студентами і учнями.

Козетова Любов Григорівна півстоліття присвятила праці на педагогічній ниві. Народилася в м. Кременчузі Полтавської області. Педагогічну діяльність розпочала вчителем біології і географії в 1949 році в Кременчуцькій школі № 3, після закінчення природничо-географічного факультету Осенківського

учительського інституту . Одночасно заочно навчалася на хіміко-біологічному факультеті Київського державного педагогічного інституту ім. Горького. В 1953 р. вступила до аспірантури Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР. По закінченні працювала в Полтавському державному педагогічному інституті ім. В.Г. Короленка асистентом кафедри ботаніки. В Ленінградському педагогічному інституті ім. О.М. Герцена захистила дисертацію на звання кандидата педагогічних наук. В 1966р. працювала на посаді старшого наукового працівника в Науково - дослідному інституті педагогіки УРСР, а з 1976 року - в Київському державному педагогічному інституті ім. Горького на кафедрі педагогіки і методики початкового навчання, а з 1982 року на кафедрі методики викладання природничо - географічних наук і охорони природи. Протягом декількох років була деканом шкільного університету "Рідна природа".

Працювала над різними проблемами шкільної освіти: "Якість знань учнів з біології", "Трудове виховання", "Активізація навчальної діяльності учнів", "Екологічне виховання в процесі вивчення біології" та ін. З-під її пера вийшло понад 100 друкованих наукових праць.

Любов Григорівна має широке коло інтересів: захоплюється музикою, живописом, поезією. Закохана в природу рідного краю. Свої знання і любов до природи реалізує в сфері поезії. Надруковані збірники віршів: "Мелодії природи", "Елегія". Підготовлений до друку збірник віршів "Мої мрії". У віршах висвітлює красу і велич природи, які використовують в школі на уроках природознавства і біології, з метою здійснення естетичного, екологічного, патріотичного виховання учнів.

Усі вищезгадані жінки-педагоги нашого природничо-географічного факультету нагороджені значком "Відмінника народної освіти", медаллю "Ветеран праці" та грамотами МО України. Вони найбільшою своєю заслугою вважають те, що в усіх куточках України працюють їх колишні студенти. Особливо пишаються такими вихованцями як Мельник В.І. - доктор біологічних наук, зав.відділом Центрального ботанічного саду, Новосад В.В. - канд.біол.наук, зав. Ботанічним музеєм, Мосякін Л.О. - зав.відділом систематики і флористики, канд.біол.наук, Матяш Н.Ю. - канд.пед.наук, провідний спеціаліст Науково-дослідного інституту педагогіки, Покась В.П. - канд.пед.наук, декан природничо-географічного факультету, Щабельська В.Г. - канд. геогр. наук, зам. декана факультету, Вербицький В.В. - канд. пед. наук, директор НЕНЦ України, Кобернік С.Г. - канд. пед. наук, доцент кафедри методики викладання природничих дисциплін та багато-багато інших.

Жінки - освітянки нашого факультету - це жінки-громадянки, трудівниці, наставники молодого покоління, вони дарують молоді плоди свого розуму, серця, душі.